

INFORMATIKA ÉS VÁLLALKOZÁS

Az informatika a számítógépes információs rendszerek tudománya. Az informatikai rendszer a vállalat információs rendszerének egyre számottevőbb része.

Valamikor a számítógépet megismételhető, rutinos számítások gyors elvégzésére hozták létre. Később elkezdtek használni adatok tárolására, rendezésére, továbbítására is. Az adatok addig sokasodtak, strukturálódtak, a feldolgozások addig bonyolódtak, amíg létrejöttek a tudásbázisok, szakértői rendszerek. A digitalizálási technológiák fejlődésével a hang, a szín és a kép is a számítógépre került és létrejöttek a multimédiás rendszerek. Mára az informatika a kommunikáció, információcsere, együttműködés eszköze is lett.

A feldolgozás sebességének növelésével egyre komplexebb feladatok elvégzése vált lehetővé, míg az eszközök miniatürizálása mind több ember számára tette lehetővé ezek használatát. Változott a munkastílus, az információfeldolgozás már nem föltétlenül irodához kötött. A számítástechnikai eszközök kis mérete és változatossága lehetővé teszi a mobilitást, a kommunikációs technológiák pedig biztosítják akár virtuális munkacsoportok kialakítását is.

Az informatika ma már mindenütt jelen lehet a vállalatban. A vállalati ügyvitel lassan már elképzelhetetlen számítástechnika nélkül: bizonylatok szerkesztése, továbbítása, nyilvántartás, adattárolás, könyvelés, gazdasági elemzések. De vannak tervező, ipari, figyelő, adatgyűjtő rendszerek is.

Az informatika és vállalkozás kapcsolata oly sokrétűvé vált, hogy a jelen előadás terjedelme csak néhány gondolat felvetésére elegendő.

Az informatika romániai sajátosságai

A 80-as évek technológiai elzárkózása miatt, a 90-es évek elejétől kezdődően nagy lemaradást kell behozni, még a szomszédos országokhoz képest is. Főleg a szoftver terén nagy a lemaradás. A szoftverek nagy része nem mentődött át a 90-es évekre, így hiányzik a szakmából egy tapasztalt, széleslátókörű generáció. A szoftveripar csak a 90-es év közepétől éledt fel és az export terén még ma is csak a bérmunka (outsourcing) a jellemző. A termékexport nagyon kevés.

A szoftver és informatikai szolgáltatások értéke 2002-ben 189 millió euró volt, a PIB 0,4 %-a, azaz 9 euró/lakos. Ez abszolút értékben is csak:

- 18 %-a a magyarországinak,
- 15,5 %-a a csehországinak,
- 8 %-a a lengyelországinak.

Ha az értékek nem is, de a trend optimizmusra ad okot, hiszen messze az európai szint fölött van. A növekedés például 2002-ről 2003-ra 26,5%-os volt.

Egy másik sajátosság: a technológia nálunk drága, a munkaerő olcsóbb, mint a technológia. Nyugaton fordított a helyzet.

Nálunk a jövedelem nagyobb hányadát kell számítástechnikai eszközökre fordítani, mint nyugaton. A drága technológia árát sajnos a hazai befektetők a tanítási, telepítési, karbantartási költségen próbálják megspórolni. A befektetések sokszor nem átgondoltak, aprók, különállók, ezért később nehezen integrálhatók. A befektetések nem társulnak megfelelő képzéssel, cégre szabott telepítésekkel, nehezen integrálhatók, így a kihasználtsági fokuk nagyon alacsony.

Az alakulóban levő piacgazdaság és az európai felzárkózás miatt, nálunk a vállalkozások, a törvénykezés dinamikája számottevőbb, mint nyugaton.

Ebben a környezetben, a nyugaton az ügyviteli informatikai rendszerek területén kidolgozott, alkalmazott és bevált megoldásokat, módszereket nem lehet tételszerűen, sablonosan alkalmazni. Sajátos helyzetünkhöz kell igazítani ezeket.

Néhány szempont az ügyviteli szoftver kiválasztására

Milyen méretű vállalat számára választunk: kis-, közepes-, nagyvállalat számára vagy cégcsoport, multinacionális cég számára? Milyen a vállalat profilja: kereskedő, termelő, szolgáltató? Mekkora az on-line bizonylatok, tételek száma, hány ilyen bizonylatot kell rögzíteni egy időegység alatt?

Ezektől függően a szoftver ára is néhány száz eurótól néhány százezerig változhat. Vizsgáljuk meg a teljesítmény/ár viszonyt. Értékeljük a karbantartási és esetleges fejlesztési költségeket is.

A szoftver nem napi költség, hanem beruházás. Lehetőleg olyan szoftvert válasszunk, amelyik legalább néhány évig ki tudja szolgálni a vállalatot, hacsak a vállalat tevékenységi területén vagy méreteiben nem történnek számottevő változások. Egy olyan rendszernek, amely kezdetben nem túl "bő" és később a cég növekedésével sem bizonyul "szűknek", mindenképpen moduláris felépítésűnek, parametrizálhatónak kell lennie. Az informatikai rendszert a cég bővülésével, növekedésével párhuzamosan bővíteni, fejleszteni kell. Egy kompakt, dedikált szoftver lehet, hogy kezdetben kényelmesebb, könnyebben telepíthető, de nem tudja követni a vállalat dinamikáját.

Figyeljünk a szervezeti kultúra és informatikai rendszer összhangjára. Vagy a meglévő eljárásokhoz vegyünk szoftvert, vagy alakítsuk az eljárásokat a szoftverhez. Néha a vezetés az eljárások változtatását az új rendszertől várja, esetleg csak ezen keresztül, ennek segítségével tudja kivitelezni. Sok rendszer telepítése azért nem sikeres, mert nem illeszkedik, nem illeszthető a szervezeti kultúrába.

Értékeljük a rendszer szállítóját, a fejlesztőjét is. Új, gyorsan fejlődő ágazatról van szó, nálunk a piac sem eléggé sokszínű, így az értékrendszerek sincsenek kellőképpen kialakulva. De próbáljunk mégis különbséget tenni az amatőr, a dilettáns, a programot barkácsoló, a szélhámos és a szakcég között. Vegyünk igénybe rendszerintegrátort, tanácsadó céget. Ha ez nem lehetséges, tájékozódjunk a hasonló méretű, hasonló tevékenységet folytató cégeknél.

A rendszer legyen integrált vagy integrálható. Variánsok:

- ugyanattól a fejlesztőtől vásároljunk egy egységes integrált rendszert,
- egy integráló cégtől vegyünk rendszert. Ez valószínű különböző fejlesztőktől származik, de már összehangolt modulokból áll, bejáratott megoldás.
- különböző fejlesztőktől vásároljuk a modulokat és "házilag" integráljuk a rendszert.

Ha külföldi szoftvert választunk ...

Vizsgáljuk meg, hogy eleget tesz-e a hazai törvényeknek, szabályzóknak. A belföldi intézményeknek szükséges jelentések elkészíthetők-e és formájuk megfelelő-e? Időben megoldható-e az állandóan változó törvényi környezethez való igazítás és mennyi ennek a költsége?

Néhány példa, hogy mit kell megvizsgálni:

- a könyvelési tételek formája legyen: Tartozik = Követel alakú, hogy elkészíthető legyen a román rendszerű főkönyv (carte mare), és ne külön sorokban legyen a Tartozik és külön a Követel tétel.

- 711 és 121 számlák megfelelő kezelése,
- a költség- és jövedelemszámlák automatikus zárása,
- a vevő-számlák formátuma igazítható-e az állandóan változó nyomtatványokhoz,
- a bérelszámolással kapcsolatos letartások, bevallások megoldása.

Szerencsésebb a vegyes megoldás:

- külföldi rendszer a menedzsment, termelés, eladás stb. számára,
  - belföldi modulok a szintetikus könyveléshez, a bérszámításhoz (letartások kiszámítása, bevallások, banki utalványozás stb.)
- Általában a belföldi intézményeknek szükséges bevallások készüljenek belföldi programokkal.

A nagy rendszerek valamilyen kimenetet tudnak generálni Excel, text stb. formátumban és ezeket lehet beimportálni a szintetikus könyvelésbe. Ha a bérezés teljesítményarányos, akkor a termelési rendszerből importálhatjuk a bruttó bér adatait a fizetésprogramba.

Mikor cseréljük le az ügyviteli szoftvert ?

A szoftver immateriális eszköz. Függetlenül a beszerzési értéktől, a telepítési költséggel együtt beruházásnak számít. Használati ideje maximum 5 év, de értékét a valószínűsíthető felhasználási idő alatt kell leírni. Modernizálható stb.

Akkor cseréljük le, ha:

- nem vagyunk megelégedve vele,
- a cég fejlődött, tevékenysége kibővült és már "kinőttük",
- a cég tevékenysége csökkent és már túl komplex és feleslegesen sokba kerül a szoftver üzemeltetése.

Gazdasági-informatikai szakemberek együttműködése

A kapcsolatrendszer a két szakma között nem standardizált, alakulóban van. A kompetenciák még nincsenek jól elhatárolva.

Párbeszéd, együttműködés akkor jöhet létre, ha:

- az informatikusok gazdasági, könyvelési ismeretekkel is rendelkeznek,
- a gazdasági szakemberek, legalább felhasználói szinten, ismerik a számítástechnikát.

Szükséges lenne egy interfész (kapcsolódási felület) a két szakma között, a két szakma keresztmetszetének meghatározása, azaz pontosan definiált fogalomrendszer és alkalmazási módszertanok számítógépes környezetben, amiket mindkét szakma képviselői elfogadnak.

A teljesség igénye nélkül, ennek az interfésznek elemei kell legyenek:

1. Dokumentumok, jelentések, nyilvántartások

Ezek lehetnek: kézzel írottak, számítógépen létrehozott papír alapúak és elektronikusak. Mindenik esetében tisztázni kell az elvárásokat a hitelesség, tartalmi integritás, eredetiség, titkosság stb. szempontjából.

2. Számviteli politika

Egy eljárásrendszer, amely útmutatót képez minden könyvelési művelet végrehajtásához, a bizonylatoktól a beszámolóig. Tartalmaznia kell a választott módszereket, a bizonylatok felsorolását és ezek mozgásának leírását, hogy ezek alapján kiválaszthatók legyenek az informatikai rendszer moduljai, beállíthatók legyenek a programok paramétereit.

3. Kollektív munkaszerződés

A kollektív munkaszerződés útmutató kell legyen a bérjárandóságok és különféle más munkaügyi jogok, kötelezettségek megállapításához. A kollektív munkaszerződésnek tartalmaznia kell legalább azokat szabályozásokat, amelyeket a vállalkozásban a törvénykezés által megengedett lehetőségek közül választottak és amelyek ezáltal nem általánosak, nem kötelező érvényűek. Csak ennek alapján lehet parametrizálni, kialakítani a bérszámfejtő és személyzeti nyilvántartó programot.

4. Szervezési és működési szabályzat

A belső működési szabályzat informatikai rendszerre vonatkozó részének tartalmaznia kell a feladatok lebontását, ellenőrzési felelősségeket, az adatokhoz való hozzáférés szabályait.

5. Könyvelési módszertan számítógépes környezetben

Ma már gyakorlatilag mindenki számítógépes programmal könyvel és az ügyvitel is mind több vállalatnál legalább részben informatizált. Mégsem esik elég szó a megváltozott, új környezetben alkalmazandó eljárásokról. Hiányoznak a két szakma tudományos kutatói, tanárai által kidolgozott és publikált (nyilvánosan vállalt), az informatizált környezetben alkalmazható általános módszerek. A különféle méretű és különféle területen működő vállalkozások számára is lehetne megfelelő könyvelési, nyilvántartási modelleket kidolgozni. A bérszámfejtés és a hozzátartozó jelentésrendszer jelenlegi kusza és állandóan módosuló szabályzórendszere is visszavezethető egy általánosan elfogadott módszertan hiányára.

Következtetések:

A vállalkozások informatizálása jó irányba halad:

- az informatikai ágazat nem olyan nagyméretű, mint a környező országokban, de fejlődési üteme nagyobb mint az átlag,
- jó ütemben csökken az illegálisan használt szoftver aránya,
- a számítástechnikai ismereteket nemcsak az iskolákban tanítják, hanem egyre bővül a felnőttképzés is,
- színesedik a piac: változatos számítógép konfigurációk, új, használt gépek, számítógép-kiegészítők áradata, kommunikációs technológiák sokasága, az ügyviteli szoftverpiacon is megjelentek a nagy külföldi cégek stb.

De az informatika gyors fejlődésével, térhódításával párhuzamosan fontos, hogy az informatizált területeken újraértékeljük, megváltoztassuk a szokásokat, a módszereket.

Bodosi Imre,
ügyvezető

HAMOR Soft Kft.
hamor@hamorsoft.ro